

1. ભારત અને બાંગલાદેશ વચ્ચે ક્યા ગંભીર પ્રશ્નો ઉદ્ભવ્યા છે.

➤ ભારત અને બાંગલાદેશ વચ્ચે ફરાકા બંધ પાસે ગંગા નદીના પાણીની વહેચણીનો તથા બાંગલાદેશમાંથી ચકમાં જાતિના લોકોની તેમજ હિન્દુ અને મુસ્લિમ બાંગલાદેશીઓની ભારતમાં થતી ધુષ્પણખોરીનો પ્રશ્ન આ બે ગંભીર પ્રશ્નો ઉદ્ભવ્યા છે.

2. ભારતે નેપાલ સાથે સંબંધો વિકસાવવા કયાં કયાં પગલા ભર્યા?

➤ ભારતે નેપાલ સાથે સંબંધો વિકસાવવા નેપાલને પંચવર્ષીય યોજના માટે રૂપિયા 10 કરોડ ની આર્થિક મદદ કરી. નેપાલ સાથે ભારતના વ્યાપારી સંબંધો સ્થાપવા સંઘિ કરવામાં આવી એ મુજબ ભારતે નેપાલને બધી વ્યાપારી સગવચ્ચે આપવાનું સ્વીકાર્યું.

3. ભૂતાનના વિકાસ માટે ભારતે કઈ કઈ મદદ કરી?

➤ ભૂતાનના વાહનવ્યવહાર અને સંદેશાવ્યવહારના વિકાસ માટે ભારતે આર્થિક મદદ કરી , ઈ.સ. 1959 માં ભારતે ભૂતાનને યુનિવર્સલ પોસ્ટલ યુનિયનનું સભ્ય બનાવ્યું. ભારતે ભૂતાનને યુ.એનું સભ્યપદ અપાવવામાં સહાય કરી. ભારતે ભૂતાનના આર્થિક વિકાસ માટે વાહનવ્યવહારની સગવડો પૂરી પાડી છે.

4. ભારતમાં આર્થિક આયોજનના મુખ્ય ઉદ્દેશો ક્યા છે?

➤ ભારતમાં આર્થિક આયોજનના મુખ્ય ઉદ્દેશો (1) વધતા દરે આર્થિક વિકાસ, (2) આર્થિક અસમાનતામાં ઘટાડો, (3) પૂર્ણ રોજગારી પ્રામ કરવી, (4) સ્વાવલંબન, (6) ભાવસ્થિરતા અને (7) શૈક્ષણિક ક્ષેત્રે વિકાસ.